

L. cien. b. dēste!

Birdot raru Jūno nomot
'ilgi' tēsti. Ēsmu loti pūstgr, j
aprotē m nepitēlēt nar nēms
tān patkāmi, j tēnē Veidēbau-
man bijā daudkatē ērtān
rauntē uletinā, nēnē mēn no-
pējā vīstunē uz ērijān mātinā,
vabā.

Pārcautē mērajāgā, s
to jān rēdārijā pati

A. Priņmanis

Selgavē, 1968. g. 13. maijē.

"Es nenad nemiņa..."

E. V. Veidubausis

Eduarda Veidubausis dzejā Jelgavā

"Es nenad nemiņa" - piespoguļo, piespoguļo, pat
vairi atspoguļo savam vārdam, isi pirmo nāves, sava
pirmāi latviešu revolucionārais dzejnieks Eduards Veidu-
bausis.

Piepriekšējais dzejnieka vārds, nemiņīga ulceņa vārds -
vārds;

Solam proletariāta dzejnieks pirmo reizi atkal savu ar
nemiera un cīņas nemiera un cīņas atveidā kalst, un
pirmo 15 gadu laikā, kad Jelgavas progresīvi domājošā jaun-
vaki pirmo reizi no masas kultūras koncertu lāņā
mēl loks šim nedzirdētas vārdam: "mostie, mostie, reiz,
brabadais gars..."

... 90-to gadu Jelgava. "Laiņa stāva" pēc mūsu
nosaukuma lūguma šinī iestādē, meta augstā rīki?
Simpliciter, laulīgā jelgavica ir arī štādnieku pilnība.
Dziesmā Jelgavas usē mums jāatstājama tūm ap 100 un
nātrā štādnieku. Sociālās problēmas un nāmsitona lī-
ratūra satrauc un tūmā sūst jaunatnes dedzīgo prātes
bet atrod celi, uz štādnieku auditoriju. To jaunā štād-
nieku pūcē ^{kois reims} Klāja tie paši mūerjēji ģimnāzisti, kuri šori
vairi nebija spējīgi samaksāt sūstas un grāmatu nododu.

Laiņa štādnieku bibliotēkā Jelgavā ir jātā daļa aizvērtu
grāmatu. Vairāku pūcē hūdi aizvērti lara
nūre klasikas. Bet latviešu valodā... Sūre jūst-

parastā dzija, kas tie ļoti īstaus sociālo nosaukumus
un reizē ir tie mūzināba, kā dziesma.

Masa kultūcinā ar plātūmā Baltā jājā, kopām
outāva formētā raustīto dzija iet no ronas rona, vis-
pūsm, lase Jāričo Baudža, baal Birkers, baal
aktual Baudža.

Pirmai ir dzijoli, "kā gultji balli paslēpī det",
tāpat nā rīses uelārojās dzijūka dzija uņjūm
pēdēmos. In jauno dabas nosnauu un ilgāmpē
labānas dānes "Sevišūi lielu iespaidu raotija uel
tādē, (atmiņās par 8. veidēbauma dzijas lasjūmū
stāita Kopolēmū bagātai kultūras dākinēs
Autous Birmets), kā tas uōca mūms nā no šrds,
ilgas pē laimūgas dānes nēi nā tūcīgi jāmeulē pa-
zinām un veirān vai marān paziņām arī to
olūsnāji, nūr norisnājas uēlēgā maizer ēnā

Segarūki š dzija un tūai lase, ket pārausta
un driz uēn, kā Autous Birmets atēras, katam ir
masa kultūcinā, nūr uoraustītas uēpānās, las
nevas, ka uēdauok pār uēdostas (par to tūai
uēnā sūns uētraumē, literatū uē tū uēki), tār
ceļofa no ronas rona, iestāigājā ^{rīsa, čētas}
to rīstājā ģimūrijas, patija arī jaunās ^{maisuotājas} čētas

1) Birkerts A. Jai, darbi un atmiņas. R, 1958, 329. pp.

Rozenberga romāns. Elza jau bija netīrīnājusī
spalme dzija jau mācēlīs, vācu neēdēnu suols.
Bet par vācīsuānu salmuānānu „dzīsmūnānu”
kēcāi Luchini, Blunāus, bija tā snējies, un
kermāi vēdēis vēn mēstējies, un baltā bārdā
spurofūsi, un vīdāi atnānt pē gadiem demit

Pē gadiem demit (1897 gadāt veimāna apgā-
dā, Jelgavā) nāu vājā pirmāi latvīšu progresi-
vā romantismā dzēji vājūms - pirmā Elzas
Rozenberga - Špasijas dzēji grāmata. Un no
„Sarmāno pūku” la paprusēn suāu veidēbaum-
nēcīsuān vācīsmā, revolucionārā, domān ap-
dnesti suān vārdi: „Tel do doš mēpēnā
domē man!...”

„Man veidēbauma gars nebija sātē.
Manās vūrtē šī protesta gars pūst vīcām ne-
kūrtābām jau sū kūtēlojā. Tīnāi nēl nebija,
suāidri tie cēli, pa vūrēm vīcām īspausties”, savā
biografijā rakstā dzējūnē Špasija. Tomēr Špa-
sijai ī vārdān līnsmā dātes pūrā un māsān
cīnās spārā nā Eduardān veidēbaumān.

Un dīmēt vīcā garajā dā, radēs mūšā, mūšā
novādūcēi Špasijai veidēvān atnāst tēt, cēlos,
pa vūrēm „... īspausties” revolucionārā cīnās
nēnūcām, lēi gān bija brīzī, kad Pīcātājā
gadā Špasijas kām suānāja notīkūnēs
nētrā drošī un aizrautīgī.

Ārām mūsu novadniekiem bija lemts atrast šos revolucionāros cīņas ceļus un deju savnot ar cīnītāja praksi. Šis viens redzums Eduarda Veidenbauma daiļrade.

Pirmā cīņa saucaja balsij pirmsnoka kārtā Vīnera - Zvaigpūša revolucionārās idejas. Mūžs Pīnests Veidenbauma izromē sleidz latviešu štādniekam pārtulot vācu revolucionārās idejas. Bet Pīnests gada blauns Ispasijas dejai varonā suau Zvaigpūša "štādnieku koule", "Pie ķeizara pilē" un Pīnests "Vācu tautas ideja", "Audijs" un citas, varēt tās literārā cīņā masveidīgānās un Ispasijas, bet uorinīgānās daudkārē.

Kārti Vilnes Zvaigpūši tāus dūvoti, "Dīnas kapi" diē pēc Veidenbauma deji parādīšanās, tās Iļeās, uorinīgā ar Ispasijas.

Frici Rozis, Eduarda Veidenbauma študijs kēch, kas jau Tēkalā par savu draugu sacija: "Veidenbaums ir Veidenbaums un ota tāda uelē, bija lahi parstams Jelgavas jaunštādnieku pūlēs. 1894. gadā viņš organizē E. Veidenbauma deji kētsgrafisku izdevumu Jelgavā. Ši gadi gaitā daudzi uorandētie, uorinīgānā tacl arī bija 1900. gadā izdotā E. Veidenbauma deji grāmalas pamatā, ko Fr. Rozis izdeva Londonā.

1905. gada revolūcijas priekšvakarā Ed. Veidubausma dēja savu stāduisku auditorijās Helgavā un lauku apūrtnē. Pientā gada revolūcijas dienā tā plūst par stāduisku naujas dārme. Tā parādās iespiesta kapiņās, stāduisku dārme mājums un tīdās Ed. Veidubausma „Moshi, moshi, reiz, svābadaei gars” suau Mues - Traupita oģinaldārfa un Suloa Birnerta tulkojumi.

Ed. Veidubausma dēja arroj un pānuolu rakstīt jauus Helgavas Sociāldemokrātiskās partijas biedrus Krišaps Dirini (vēlān dārmeiks Salsoni) un Augusts Bēci.

Krišaps Dirini un Augusts Arājs-Bēci tān dār-
jot 1905. gada revolūcijas dienās. Vēlān Helgavas
cētimā knān dārmeiks „Cētimuēka dārmeiks” (uru
redigē un vada abi revolūcijuāri). Tā slejās parā-
dās pirmās abu topso dārmeiku Ed. Veidubausma
īdeemē sarauitības dārfa.

Veidubausma dēja tulkojumi jau agrān bijusi
pastslaui tiem helgavniekiem, kas lānja dārmeiku
„Austums” (Pirmis dārmeiku mēmuis dārmeikās
Slepehāgoue grāmats spūstunē, Helgavā) 1890-1891.
gados, un „Majas vīra pīdīkums.

Mitu uzveduēka Suloa Birnerta prosa
pirmo reisi mēi sastopam Ed. Veidubausma
nāidu literārā dārfa.

1907. gadā Antons Binerts romānā „Pedagoģi”¹⁾
 S. Binerts daiļdarbā ir epizode: revolucionārs, brau-
 cot uz bērnu paspiju atzītā ar Veidubau-
 ma rindām

„Vai secinātū viņu kāai viņi bija,
 Kam cilvēks reipestis, uelastija...”²⁾

Tajā pašā gadā Antons Binerts aprakstā, kā viņi
 mirst³⁾, kas uelstis jaunības drauga Jāvida Bundžas
 priekšāi atceras revolucionāra rādus: „Vai tu esi
 latvis Veidubauma dājas?... Ē viņas ciruētē no
 rokas konā un tik pārmanības un deulauētas
 gau no galvas gau no manuskripta. Visa jaunā
 paaudze nā deulauēta no viņām, kā spānos...
 Tin smaitas un dājas, un nopūtās i viņas!
 Miltīgi patik”⁴⁾

„Visa jaunā paaudze, kā deulauēta!” Laipnieku,
 jeb Lašas meitas aprakstū „Moskies, Moskies reiz, sva-
 badais gars”. šau kopā tam dājam, kad te ie-
 radās teibalītes arts Augusts Krumbergs, Veidubau-
 ma strādījs bērns. Tas pats bijis ar strādītu
 Krumbergs, uvis 1892. gada 1. jūnijā drēpas kap-

1) „Mūsu laiki” 1907, №1 - 42.

2) Binerts S. Daiļdarbi un atmiņas. R. 1958. 307. lpp.

3) „Jaunā Rāža”, 1907., 9.

4) Binerts S. Daiļdarbi un atmiņas R., 1958, 170. lpp.

setā Beidubaurman leici atvadu vārdus: "Pirmā rēta ir vīnapiņģānā. No mūsu bērības līdz šim, vidus aizgājis pirmāis, tin apolārinātais līdzis"

Krumbergs visur centās atcerēties savu draugu. Un droši vien Beidubaurma dzeji turēti pēdējai rīkītei Zaleņiku apmāstnē ir jāpaleucas bijušim lajā gājūdam āstam no Tebatas - Augstam Krumbergam.

1905. gada 16. novembrī Ēleja Dziedāšanas bērības rīkstajā vakarā man Raiņa un Beidubaurma dzeja. Jaunisi pēc sarīņofume dodas mājup dziedāšanai "Kosli, nostie, rūs, svabodai gas un S. Birneta tluoto Neurasora "Vieus veitūgu veitū man rādi".

Tomēr ne visi jēlgamēri an tin lēlu se-
jūme unīma Beidubaurma dātradi. Jēlgavas mā-
cītāj dzejnieks un sūnālists "Dabotū arīšu" un
"Vērotāja" (āurn.) vadītājs gaudeni uopīšās: "Zē-
lums iezogas sirdi, lart pa bērānai daļai ītos, gpa-
rīgos, straijā dzejīnā valodā plūstos dzejolis, -
dēhems un tēdācietība an baigāti apdāvinātu, bet
drūmas grūtrīstības nomoestū un jēlostū jaunēsi."

Rogau citu lai samata Ed. Beidubaurma dzeja

1) Nierons J. Beidubaurma dzeve. R., 1967. 167. lpp.

"Sirdspūšis" un "saldo bērniņš" dejnieks Parazaru
 Jānis, vai gan ne piet vienu un vienu tikko
 nav rēsta Eduards Veidubausma arā satīra, ko
 tā aizrautīgi lāņja jelgavas jaunstrāves
 pulciņos.

"Mums latviešim, dejnieku mīļāgs bars,
 No tiesas tiem dodam šo vārdu,
 Jo viņu dejās mīt kurlīgs gars:
 Tās mēgu mums dāvinā gādes."

Un tā tiesām katram ir pienākusies
 Dot godu labdarim šādām,
 Pie daļas, kas atdodu sargātā mums
 Ar Jānim, ir saucāms par tādām.

Ē un ir vārds jūsmants pat šaubu bals - Lū-
 miņš, kuris lāņt lāņja Jelgavas "labāno"
 aprindu kautu meitas un kautu dēli.

Tā tikai jau latviešu dejnieku bijis tiesām
 mīļāgs bars, bet viņš bija Eduards Veidubausma -
 pirmais revolucionārs proletariāta cīņas dejas autors.

No Veidubausma senotāji vidus izauņa pirmi
 šīs viņa dejas vērtētāji. Un se no vērtēšanas jāmin
 Antona Bineta vārds.

1906. gadā laikrakstā "Mūsu Laiki" parādās
 A. Bineta pirmā recenzija un reizē kritika par
 E. Veidubausma deju mājuma teātrī izdošanos
 Rūdolfa Bahēra 2. sēkātis pirmā.

1906.
 "Mūsu Laiki" #183; 185; 188

1917. gadā Autors Brinerts rausta literatūrisku
apcerējumu Ed. Veidubasma 25 gadu uāves di-
nas atcerē! Pēkars periodā (Pēc lielā Terijas
kara) Autors Brinerts atstājis atmiņas par Ed.
Veidubasma dziju Jelgavā, daļa tās atmiņas iz-
mantotas šajā darbā.

"Latvēm proletariātam Ed. Veidubasma dzija
palins vānēr jo dārgāka kā tā jaunības dzija, jo
muras tas izaudis un kara to apgarofusi jom
Iu jūms 1905. gada revolūcijas ar savu uemēra
Dāsmu", rakstija Ernests Eferis -klusai Ed. Veid-
ubasma nases 30-lajā gada dienā.

"Jaunības dzija" - manas jaunības dzija,
mēs bijām kā trauis pēc Veidubasma, - sava sīmā
Jelgavas katra antise Elne Vārpa (Putnašegle)
"Mēs visi zinājam no galvas katru vārsu. Es trau-
tiji tās uēna -sava izlabinā, suaitiji ejot uz mēģi-
najumim, cēliem slāpšana, visur, visur", ar
sajūsmu akceras sīmā antise. Tīnai jusbalsi, uēnu,
sāli vārpa tīnai vēnatuē, par to Veidubasma
dziju, kas patina man trauis suali nevarēja runāt,
un lastē arī ne, trauis Veidubasma sajūta savēdā,
trai arī uēmas nesaprātē, vīne piemētiud.

"Taurētājs" 1917.; # 3.

- Es nekad nemiršu... pusiņai, puspo-
uodams pirms nāves teica Edvards Veidubass,
kura šodien atkal nā pirms 75 gadiem Jelgavā
suaun nemiere tina saucēja balmi. Mostā,
mostā, reiz, Svabodai gars."

Suma Feimaue, bibliogrāfe,
Jelgavā